

KOMMENTAREN I

Skandia farväl – nya tider i svensk försäkring

av Johannes Norrby

Undertecknad och – tror jag – många med mig känner nu stor saknad och sorg. Ett flaggskepp i den svenska försäkringsindustrin och på Stockholms Fondbörs är borta. Vi känner sorg både som f d anställda, kunder och/eller ägare. Många av oss hade mer än en roll.

Under 70- och 80-talen var situationen i svensk försäkring stabil. En oligopolmarknad, om man så vill, med fyra stora aktörer och tämligen stabila, jämnstora marknadsandelar. I dag finns bara hälften kvar: det till LO och (s) knutna Folksam och den ömse-sidiga Länsförsäkringsgruppen. För såväl företag som privatpersoner i Sverige gäller i dag att den ytterste försäkringsgivaren ofta är utländsk. Det är inte bara Skandia som numera är helägt dotterbolag till ett utländskt försäkringsbolag.

Skandia bildades 1855, med konungslig välsignelse, för att ta upp kampen med de utländska (läs engelska) försäkringsbolagen och på det sättet stödja den snabbt expanderande svenska industrin med dess stora exportberoende. Gräddan av dåvarande svensk affärs- och industriell engagerades. Redan från början var Skandia internationellt engagerad med kontor i de stora städerna runt Östersjön. Det internationella engagemanget fanns med hela tiden.

Som aktiebolag fanns Skandia med när Stockholms Fondbörs öppnades 1863. Numera finns på Stockholmsbörsen inte kvar något av de bolag som handlades den första börsdagen. Det nu, efter Skandias sorti, äldsta bolaget på börsen är Svenska Handelsbanken som introducerades 1873, dvs. 10 år senare än

Skandia. Det är något av ödets ironi att det är just Svenska Handelsbanken som medverkar som transaktionsbank i Old Mutuals attack på Skandia. 1880 kom det nu näst äldsta börsbolaget, Sandviken, in på börsen.

Skandia växte till sin storlek genom förvärv, framför allt vid brytningen mellan 50- och 60-tal. Förloppet finns väl dokumenterat i Karl Englund's bok "Försäkring och fusioner", en spännande läsning än i dag. Det betyder att det som vi, med vårt hjärta i Skandia, nu känner inför Old Mutual har känts av andra gentemot Skandia i tidigare skeden. Det var många försäkringsbolag som med årens lopp fogades in i Skandia och detta inte alltid med personalens goda minne. Ett sådant exempel är de reaktioner många av de anställda i Thule inledningsvis kände inför den, av dåvarande Försäkringsinspektionen, framtvingade fusionen mellan Thule och S-bolagen (som Skandia-koncernen hette en kortare tid).

Efter 60-talet var det slut med denna expansionsmöjlighet via fusioner – bland annat av politiska skäl. Bolaget klämdes mellan politikernas önskan om konkurrens och den svenska marknadens begränsade storlek. Trots Sveriges litenhet i det globala perspektivet

Johannes Norrby var anställd i Skandia 1969–1995. Han var bl a vVD i Försäkrings AB Skandia och vVD i Skandia International.
johannes.norrby@telia.com

fortsatte Skandia att expandera internationellt. Detta skedde via utökade engagemang inom återförsäkring och med internationella företagsförvärv. Ibland var förlusterna i denna expansion avsevärda, men Skandia växte och var internationellt ett känt och respekterat namn. Inom vissa nischer – som flygförsäkring – blev Skandia en ledande aktör.

Det sista (skulle det visa sig) försöket att få en plats bland de stora på den internationella kartan över försäkringsbolag skedde med fondanknuten försäkring som produkt, där en framskjutna plats på den stora USA-marknaden hägrade. Ett tag verkade det också som om Skandia skulle kunna få ett rejält fotfäste på denna marknad, men det gick inte (och reträtten blev mycket dyrbar). Orsakerna till misslyckandet – för det var det – kan ha varit att Skandias bas i Sverige och dess storlek inte räckte till, alternativt strategiska missgrepp från styrelse och företagsledning, alternativt en kombination av dessa förhållanden. I detta sammanhang ”offrades” – för att söka säkerställa finansieringsmöjligheterna – den försvarsmur i form av begränsning av rösträtten på bolagsstämma som stiftarna i mitten av 1800-talet byggt till värn mot oönskade uppköp och som fungerat väl bland annat vid norska Storebrands attack på 1980-talet.

Skandia rykte bland anställda, kunder och även ägare var fram till millennieskiftet mycket gott. Man kunde med väl grundad stolthet berätta att man arbetade på Skandia, var försäkrad i Skandia eller ägde aktier i Skandia. Ett gott rykte är en grundbult i försäkring. I denna bransch handlar det om förtroende; förtroende för såväl vilja som förmåga att i framtiden infria de förbindelser man träder in

i som försäkringsgivare. Här hände något i Skandia som man som stående utanför det egentliga skeendet hade svårt att följa och förstå.

Försäkring och girighet kan inte förenas. Ändå skedde saker och ting i Skandia som gjorde att bolaget kom att förknippas med denna dödssynd. Försäkring är en affärsverksamhet grundad på de stora talens lag och med ett för affärsverksamhet unikt inslag av social omtanke. Det senare retar en del politiska uppfattningar. Det som skedde med Skandia kan komma att bredda vägen för ytterligare kollektiva, skattefinansierade försäkringslösningar, vilka då samtidigt blir monopol till nackdel för den ytterste betalaren, kunden. Det finns skäl att minnas den politiska inställningen på 60- och 70-talen om nyttan och nödvändigheten av konkurrens, liksom den debatt som fanns efter andra världskriget rörande förstatligande av försäkringsväsendet (vilken tursamt nog inte kom till stånd – då hade kanske svenska staten varit Skandias baneman)

Måhända kunde Skandia, med basen i Sverige, aldrig växa till en internationell aktör av betydelse på den globala marknaden. Det var kanske bara en fråga om *när* bolaget skulle bli uppköpt. Hur rationellt Old Mutuals förvärv än kan vara finansiellt så skapar det en ny situation och många starka känslor.

Det finns goda skäl att tänka varmt och gott om alla de föregångare och kamrater som medverkade till Skandias utveckling under 150 år och att tacka dem för deras bidrag till bolagets framgångar och försäkringsverksamhetens utveckling i Sverige.